

CUPRINS

Capitolul I

Introducere. Beneficiarii liberei circulații a capitalurilor.....3

Capitolul II

Acquis-ul comunitar în domeniul liberei circulații a capitalurilor

1. Plățile curente.....5
2. Mișcările de capitaluri.....5
- 2.1. Raporturile dintre libera circulație a capitalurilor și libertățile de stabilire și de prestare a serviciilor.....5
- 2.2. Libera circulație a capitalurilor și fiscalitatea.....7
- 2.3. Libera circulație a capitalurilor și prevenirea spălării banilor.....7

Capitolul III

Transpunerea acquis-ului comunitar în România

1. Liberalizarea mișcărilor de capital.....9
- 1.1 Armonizarea legislației.....9
- 1.2 Capacitatea administrativă.....10
2. Sistemul de plăți.....10
- 2.1 Armonizarea legislației.....10
- 2.2 Capacitatea administrativă.....10
3. Stimularea investițiilor străine.....11
- 3.1 Armonizarea legislației.....11
- 3.2 Capacitatea administrativă.....11
4. Prevenirea și combaterea spălării banilor.....11
- 4.1 Armonizarea legislației.....11
- 4.2 Capacitatea administrativă.....12
5. Circulația terenurilor.....12
- 5.1 Armonizarea legislației.....12
- 5.2 Capacitatea administrativă.....12

Capitolul IV

Considerații finale.....13

Bibliografie

ABREVIERI

Art.	Articolul
BCE	Banca Centrală Europeană
BNR	Banca Națională a României
CJCE	Curtea de Justiție a Comunității Europene
CEE	Comunitatea Economică Europeană
FMI	Fondul Monetar Internațional
GAFI	Grupul de Acțiune Financiară Împotriva Spălării Banilor
HG	Hotărâre de Guvern
LPS	Libertatea Prestării de Servicii
LS	Libertatea de Stabilire
OG	Ordonanța Guvernului

Op.cit.	Operă citată
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
SEE	Spațiul Economic European
UE	Uniunea Europeană
UEM	Uniunea Economică și Monetară
V.n.	Vechea numerotare

CAPITOLUL I

Introducere

Libera circulație a capitalurilor își propune să înlăture restricțiile care există în legătură cu circulația capitalurilor între țările membre, să contribuie la desăvârșirea Pieței Unice europene înlesnind celelalte libertăți (libera circulație a mărfurilor, a persoanelor și a serviciilor) și să favorizeze progresul economic prin alocarea optimă a capitalului. Ea permite creerea unui spațiu financiar de dimensiuni internaționale și contribuie la realizarea obiectivelor politicii economice și monetare a UE.

Baza juridică este dată de art. 56-60 (ex.73B-73G) din Tratatul de la Roma (CEE), care operează o distincție între „plățile curente” și „circulația capitalurilor”, inspirându-se din acordurile de la Bretton Woods care au dus la crearea Fondului Monetar Internațional în 1944.

Inițial, Tratatul de la Roma nu prevedea nici o obligație formală în ceea ce privește liberalizarea circulației capitalurilor, aceasta trebuia să intervină progresiv „în măsura necesară unei bune funcționări pieței comune” (art. 67-astăzi abrogat).

Primele directive în materie (din 1960 și 1962) nu reușeau decât o liberalizare incompletă, însoțită de numeroase clauze de exceptare.

Actul Unic a determinat adoptarea pe 24 iunie 1988 a Directivei 88/361/CEE care prevede o liberalizare completă a circulației capitalurilor începând cu 1 iulie 1990, atât în ceea ce privește țările membre ale UE, cât și în ceea ce privește țările terțe. Tratatul nu definește libera circulație a capitalurilor; ca și în cazul liberei circulații a serviciilor, jurisprudența CJCE oferă câteva criterii de identificare.

Curtea de la Luxembourg consideră că „circulația capitalurilor” desemnează acele operațiuni financiare care vizează în mod esențial plasarea sau investirea sumelor în cauză și nu remunerația pentru o prestație în timp ce „plățile” sunt acele transferuri de devize care constituie o contrapartidă în cadrul unei tranzacții adiacente.

Cu alte cuvinte, circulația capitalurilor reprezintă o tranzacție cu caracter autonom și nu operațiunea ce ar rezulta din alta, în timp ce procedura plăților implică un transfer de valori efectuat ca urmare a unei tranzacții principale. Circulația capitalurilor este numai acea deplasare a lor realizată ca operațiune financiară distinctă și legată în mod esențial de investirea fondurilor respective; ea nu reprezintă o remunerare pentru un serviciu.

Beneficiarii liberei circulații a capitalurilor

Beneficiarii acestei libertăți sunt cetățenii statelor membre ale UE (în conf. cu art.12 al Tratatului de la Roma care interzice orice discriminare fondată pe cetățenie), precum și cetățenii aparținând unor țări care au reședința pe teritoriul unui stat membru al UE în conformitate cu Directiva de liberalizare din 1988 (Directiva 361 din 24 iunie 1988), de vreme ce aceasta extinde câmpul de aplicare al art. 56 din Tratatul de la Roma.

Stabilirea criteriilor după care se acordă dreptul la reședință persoanelor fizice sau juridice revine legislației proprii fiecărui stat membru al UE.

CAPITOLUL II

ACQUIS-UL COMUNITAR ÎN DOMENIUL LIBEREI CIRCULAȚII A CAPITALURILOR

1. Plățile curente

Distincția dintre plățile curente și circulația capitalurilor este dificil de realizat. Astfel, plățile primelor de asigurare pentru pagube materiale sau pentru asigurarea de răspundere civilă sunt plăți curente, în timp ce plata primelor pentru asigurarea de viață reprezintă o mișcare de capital¹.

După expirarea perioadei de tranziție prevăzută de directiva 88/361/CEE, plățile curente au devenit libere. O efectivă liberalizare a circulației mărfurilor și serviciilor nu se putea realiza decât prin reglementarea acestor operațiuni.

Tratatul de la Maastricht consfințește liberalizarea, realizată prin faptul că art.56² al Tratatului de la Roma dispune de acum înainte că restricțiile impuse plăților dintre statele membre sunt interzise, ca și acelea dintre statele membre și statele terțe. Sunt, de asemenea, libere de orice restricție plățile curente dintre statele semnatare ale tratatului privind Spațiul Economic European³.

2. Mișcările de capitaluri

2.1 Raporturile dintre libera circulație a capitalurilor și libertățile de stabilire și de prestare a serviciilor

Exercitarea libertăților de stabilire și de prestare a serviciilor presupune o liberalizare prealabilă a anumitor deplasări de capitaluri. Astfel, libertatea de stabilire postulează unui investitor comunitar de a avea participații într-o societate stabilită într-un alt stat membru sau de a crea o filială. Este, de asemenea, cazul liberei prestații a serviciilor în cazul sectoarelor sensibile, bancar și al asigurărilor, care presupune o liberalizare a capitalurilor pe termen scurt (hot money) și transferuri pentru executarea contractelor de asigurare⁴.

Pentru liberalizarea progresivă a circulației capitalurilor dintre statele membre au fost necesare 3 directive:

Prima este cea din 11 martie 1960⁵, ușor modificată în anul 1962 (Directiva din 18 decembrie 1962, JOCE, L.49, 22 ianuarie 1963). Aceasta a repartizat mișcările de capitaluri într-o anexă prevăzând 4 grade de liberalizare diferite. În acest fel, liberalizarea a fost necondiționată pentru investițiile directe legate de dreptul de stabilire.

A doua directivă importantă este cea din 17 noiembrie 1986⁶. Această directivă liberaliza, în special creditele pe termen lung, legate de operațiuni asupra titlurilor care nu erau negociate la bursă. Veritabila liberalizare a venit odată cu adoptarea celei de-a treia directive, din 24 iunie 1988⁷, care liberaliza mai ales mișcările pe termen scurt.

Prezentată într-un mod foarte schematic, Directiva din 24 iunie 1988 lasă statelor membre libertatea de a lua măsuri de reglementare a lichidității bancare, chiar dacă ele puteau avea consecințe asupra operațiunilor de capitalurilor efectuate de instituțiile de credit cu nerezidenți. Directiva mai permitea măsuri

¹ Augustin Fuerea, „Drept comunitar al afacerilor”, Ed. a 2-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București 2006, pag.153.

² V.n.: art.73B9, par.2.

³ Art.4, Acordul asupra SEE.

⁴ Augustin Fuerea, op.cit., pag.154.

⁵ JOCE, L.43, 12 aprilie 1960.

⁶ Directiva 86/566, JOCE, L.332, 26 noiembrie 1986.

⁷ Directiva nr.88/362, JOCE, L. 178, 8 iulie 1988.

de control administrativ, mai ales pentru a se împiedica fraudele fiscale, sau pentru a se face respectate regulile prudențiale în sistemul bancar, sau în scopuri statistice.

În sfârșit, directiva mai conținea o clauză de salvagardare specifică, în cazul circulației în cadrul Comunității europene sau în cadrul raporturilor cu țările terțe a capitalurilor pe termen scurt de o amploare foarte mare, implicând puternice tensiuni și perturbări pe piețele de schimb.

Tratatul de la Maastricht, fără a abroga Directiva din anul 1988, a accentuat profund liberalizarea circulației capitalurilor⁸.

Dispozițiile tratatului au devenit necondiționate și cu efect direct. Principiul nu este numai acela al unei libertăți totale între statele membre, ci și cu privire la statele terțe. Atunci când perturbările provin din statele terțe și există un pericol sau o dificultate gravă pentru funcționarea Uniunii Economice și Monetare, Comisia primește o putere de decizie, după consultarea Băncii centrale Europene (BCE)⁹. Clauzele de salvagardare specifice Directivei din 24 iunie 1988 pot fi invocate întotdeauna.

Printr-o hotărâre, Konle¹⁰, din 1 iunie 1999, Curtea de Justiție a admis faptul că interesul general, în sensul dreptului comunitar, poate justifica restricțiile cu privire la libera circulație a capitalurilor.

2.2 Libera circulație a capitalurilor și fiscalitatea

Art.58 (ex-73D) pct.a), alin.1 din Tratatul de la Roma dispune faptul că statele membre pot aplica dispozițiile pertinente ale legislației lor fiscale ce stabilesc o distincție între contribuabilii care nu se găsesc în aceeași situație în ceea ce privește rezidența lor sau locurile în care sunt investite capitalurile lor. De asemenea, pct. B prevede posibilitatea de a efectua controale pentru a lupta împotriva fraudei sau cu scop statistic.

Paragraful 3 al acestui articol precizează faptul că „măsurile în cauză nu trebuie să constituie nici un mijloc de discriminare arbitrară, nici o restricție deghizată împotriva liberei circulații a capitalurilor și a plăților”.

Fiscalitățile indirecte sau drepturile de mutație nu sunt armonizate și dispozițiile pertinente de fiscalitate directă sau în materie de drepturi de mutație pot lua în considerare rezidența contribuabilului și include veniturile rezidentului obținute în străinătate¹¹. Dispozițiile pertinente ar putea conduce la stabilirea unei discriminări cu privire la activitatea anumitor prestatori de servicii care realizează operațiuni de capital¹².

Un exemplu ilustrativ în acest sens este cel al sectorului asigurărilor de viață, care a dat naștere unor situații contencioase (cazul Bachmann)¹³.

2.3. Libera circulație a capitalurilor și prevenirea spălării banilor

În acest domeniu există 2 directive foarte importante: Directiva 301 din 10 iunie 1991 și Directiva 97 din 4 decembrie 2001.

Directiva din 1991 își propune să combată operațiunile de spălare a banilor în special prin instituirea unei obligații la adresa băncilor care trebuie să verifice identitatea clienților care efectuează operațiuni cu sume ce depășesc anumite plafoane valorice. De asemenea, statele membre au obligația de a efectua inspecții și controale pentru a se asigura că băncile își dau tot concursul la aplicarea acestor dispoziții. Este instituit un comitet de contact sub egida comisiei.

Directiva din 2001, care reprezintă o completare a celeia din 1991 dă o definiție a noțiunii de „spălare a banilor”. Se detaliază obligația statelor membre care trebuie să se asigure că instituțiile și

⁸ Augustin Fuerea, op.cit., pag.156.

⁹ Art.59, v.n.:art.73F.

¹⁰ CJCE, hotărârea din 01.06.1999, Konle, C-302/97.

¹¹ Augustin Fuerea, op.cit., pag.156.

¹² Idem.

¹³ CJCE, hotărârea din 28 01 1992, Bachmann/Etat belge, C-204/90, vezi CRJ, „Libera circulație al capitalului”, București, 2002, pag.16.

persoanele la care se referă directiva își identifică clienții pentru care prestează unele servicii, cum ar fi constituirea unui depozit sau deschiderea unui cont.

De asemenea, pentru sumele implicate ce depășesc plafonul de 15 mii de euro această identificare este obligatorie pentru toate operațiunile.

CAPITOLUL III

TRANSPUNEREA ACQUIS-ULUI COMUNITAR ÎN ROMÂNIA

Transpunerea acquis-ului comunitar în țara noastră presupune nu numai armonizarea legislativă, ci mai ales un nivel adecvat al capacității administrative de punere în aplicare a acestei legislații. Stabilirea parcursului și a unei date precise de aderare depind în mod decisiv de progresele pe care România le va înregistra în procesul intern de pregătire a aderării.

Prin crearea Ministerului Integrării Europene, în ianuarie 2001, ca instituție coordonatoare a pregătirii aderării României la UE, Guvernul României a consolidat baza instituțională necesară pentru conducerea, accelerarea și desfășurarea eficientă a procesului de aderare.

Negocierile de aderare aferente Capitolului 4 „Libera circulație a capitalurilor” au fost deschise în cadrul Conferinței de aderare din luna iunie 2001. la data de 21 noiembrie 2001, România a elaborat Documentul de poziție complementar I. Prin documentul de poziție complementar II¹⁴, România își reînnoiește angajamentele asumate și asigură că legislația națională va fi armonizată cu acquis-ul comunitar, rezervându-și dreptul ca pe parcurs să actualizeze conținutul acestuia în funcție de progresele legislative și instituționale realizate.

1. Liberalizarea mișcărilor de capital

1.1. Armonizarea legislației

În domeniul liberalizării mișcărilor de capital, prevederile regulamentului nr.3/1997 privind efectuarea operațiunilor valutare, cu modificările ulterioare au fost armonizate cu cele ale Directivei 88/361/CEE. În mod concret, au fost liberalizate următoarele operațiuni¹⁵:

- admiterea valorilor mobiliare și a unităților organ izmelor de plasament colectiv românești pe o piață de capital străină;
- creditele comerciale pe termen mediu și lung acordate de rezidenți nerezidenților;
- garanțiile acordate de nerezidenți rezidenților;
- transferurile aferente contractelor de asigurare;
- transferurile de capital cu caracter personal reprezentând cadouri, donații, dote, moșteniri și legate, transferuri de active ale emigranților;
- etc.

Cadrul de reglementare necesar realizării liberalizării graduale a celorlalte operațiuni de capital autorizabile a fost creat, liberalizarea totală a operațiunilor de capital urmând a fi realizată cel târziu până la data aderării.

1.2. Capacitatea administrativă

În acest domeniu, instituția responsabilă este Banca Națională a României care, în vederea îmbunătățirii cadrului legal în domeniul liberalizării mișcărilor de capital a beneficiat de asistență tehnică și a colaborat cu o serie de bănci centrale ale statelor membre ale UE (Banca Franței, Banca Olandei, Banca Italiei).

¹⁴ Documentul de poziție complementar II a fost transmis la UE în data de 11 aprilie 2002.

¹⁵ Vezi Revista CRJ, „Libera circulație a capitalului” București, 2002, pag.21-22.

2. Sistemul de plăți

2.1 Armonizarea legislației

În ceea ce privește sistemul de plăți, în luna ianuarie a anului 2002, BNR a emis Regulamentul nr. 1 privind sistemul de transfer de fonduri de mare valoare, prin care se stabilesc principiile și modul de desfășurare a procesării și decontării pe bază brută în decursul unei zile bancare a plăților de mare valoare între participanți.

În acest scop s-a constituit Societatea Națională de Transfer și Decontare a Fondurilor-Transfond S.A., în calitate de agent al BNR și constituie o fază premergătoare introducerii sistemului electronic de plăți¹⁶.

Noul sistem național de plăți va fi aliniat în totalitate la exigențele existente în domeniu în UE. Decontarea finală a operațiunilor este realizată în continuare de către Banca Centrală.

2.2 Capacitatea administrativă

Autoritatea națională responsabilă cu acest domeniu este BNR¹⁷.

3. Stimularea investițiilor străine

3.1 Armonizarea legislativă

În vederea stimulării investițiilor străine directe, a fost adoptată Legea nr.332 din 29 iunie 2001 privind promovarea investițiilor directe cu impact semnificativ în economie.

Acest act normativ vizează investițiile directe de peste 1 milion USD, care pot fi efectuate în toate domeniile de activitate, cu excepția sectoarelor financiar, bancar, de asigurări-reasigurări, precum și a celor reglementate de unele legi speciale. Prin această lege s-a instituit un cadru juridic stabil, echilibrat, nediscriminatoriu și eficient.

De asemenea, prin legea nr 390 din 13 iunie 2002 a fost înființată Agenția Română pentru Investiții Străine, ca unica instituție de informare și promovare a investițiilor străine directe în România.

3.2 Capacitatea administrativă

Autorității Române pentru Investiții Străine îi revine sarcina de a răspunde de aplicarea politicii Guvernului pentru promovarea și atragerea investițiilor străine directe. Astfel, ea coordonează elaborarea, acestor strategii și programe, colaborând cu ministerele și autoritățile publice locale. Ea veghează la respectarea regulilor privind investițiile străine și acordă, la cerere, asistență de specialitate investitorilor străini.

4. Prevenirea și combaterea spălării banilor

4.1 Armonizarea legislației

Pentru asigurarea unei transpuneri depline în legislația internă a acquis-ului comunitar în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor¹⁸, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor a elaborat un proiect de amendare a Legii nr.21/1992¹⁹ privind prevenirea și combaterea spălării banilor. Modificările aduse Legii 21/1992 au avut în vedere:

- eliminarea listei infracțiunilor generatoare de bani murdari și introducerea conceptului de infracțiuni grave, ca bază a infracțiunii de spălare a banilor;

---

¹⁶ CRJ, op.cit., pag.22.

¹⁷ Idem.

¹⁸ Este vorba de Directiva 91/308/CEE în forma amendată.

¹⁹ În prezent abrogată.

- aplicarea obligațiilor de identificare din momentul intrării în relații de afaceri cu un client, conform art.3 al directivei, recomandării nr.10 AGAFI;
- menționarea expresă a neopozabilității secretului profesional și bancar față de ONPCSB.

4.2 Capacitatea administrativă

Instituția responsabilă cu gestionarea acestui domeniu este Oficiul național de Prevenire și Combaterii a Spălării Banilor care a fost înființat prin legea nr.21 din 18 ianuarie 1999 și ale cărui atribuții au fost detaliate în Regulamentul²⁰ din 16 mai 2002 de organizare și funcționare. Oficiul are ca obiect de activitate prevenirea și combaterea spălării banilor și primește, analizează, prelucrează informații și sesizează autăritățile abilitate prin lege.

5. Circulația terenurilor

5.1 Armonizarea legislației

Întărirea cadrului legislativ în domeniul cadastrului, geodeziei și cartografiei a fost continuată, prin adoptarea mai multor acte legislative. Printre acestea amintim HG nr.1172/21.11.2001 pentru aprobarea regulamentului privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, a modului de atribuire a titlurilor de proprietate, precum și punerea în posesie a proprietarilor²¹.

Totodată, au fost luate măsuri de accelerare a implementării proiectului cadastrului general și publicității imobiliare²².

S-au demarat, de asemenea, lucrări de introducere a cadastrului general în unele teritorii ale țării.

5.2 Capacitatea administrativă

Începând cu a 2-a jumătate a anului 2001, Oficiul Național de Cadastrului, Geodeziei și Cartografiei a preluat organizarea și coordonarea executării măsurătorilor pentru punerea în posesie a titularilor prevăzuți de Legea nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și de Legea nr.1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii nr.18/1991 și ale Legii nr. 169/1997.

CAPITOLUL IV

Considerații finale

România acceptă în întregime acquis-ul comunitar privind capitolul IV-libera circulație a capitalurilor, și va lua măsurile necesare pentru implementarea efectivă a acestuia până la data aderării, cu excepția achiziționării terenurilor de către persoane fizice străine, pentru care România solicită o perioadă de tranziție.

România și-a asumat unilateral data de 1 ianuarie 2007, ca ipoteză de lucru pentru încheierea pregătirilor de aderare la UE. Infrastructura instituțională necesară implementării acquis-ului va fi completă și funcțională la data aderării României la UE.

Țara noastră solicită o perioadă de tranziție de 15 ani de la data aderării sale la UE pentru liberalizarea regimului dobândirii, de către persoanele fizice străine, a terenurilor din România cu destinație agricolă și forestieră, a celor aflate permanent sub luciul de apă, precum și a altor terenuri aflate în extravilan și, respectiv, de 5 ani pentru liberalizarea regimului dobândirii terenurilor situate în intravilan.

²⁰ Publiact în M.Of. nr.382/05.06.2002.

²¹ CRJ op.cit., pag.26.

²² Idem.

România va liberaliza treptat circulația capitalurilor, respectând angajamentele asumate prin Acordul European. Măsurile de liberalizare vor intra în vigoare până la data aderării României la UE.

De asemenea, România este pregătită să aplice acquis-ul comunitar privind sistemele de plăți și reglementările privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor, până la data aderării.